

Fișa 3:

AGRESIUNI ELEV CONTRA ELEV – fapte și răspundere

Cuprins:

- I. Reguli generale (1-6);
- II. Abateri disciplinare și sancțiuni disciplinare (7-10);
- III. Infrațiuni și sancțiuni penale (11-21);
- IV. Contravenții și sancțiuni contravenționale (22-23);
- V. Delicte și răspundere civilă (24-26).

I. REGULI GENERALE

1. Demnitatea este o valoare fundamentală caracteristică ființei umane care stă la baza tuturor drepturilor omului. Unul dintre drepturile fundamentale ale omului este dreptul la integritatea psihică și fizică, drept garantat la nivel constituțional.¹ Această garanție explică existența unor prevederi speciale în codurile legislative (Codul penal, Codul civil) și în legile speciale care privesc sistemul de ocrotire a copilului și sistemul de învățământ.

2. Referindu-se la copii, priviți la modul general (indiferent dacă sunt ori nu elevi sau dacă ei sunt la școală ori în afara sa), legea prevede: copilului trebuie să-i fie respectat dreptul de a fi protejat împotriva abuzului și violenței.² În mod expres, legea interzice cinci forme de abuz asupra copilului: fizic, emoțional, psihologic, sexual și economic.³

3. Limitându-ne strict la mediul școlar, subliniem faptul că integritatea psihică și fizică este un drept de care beneficiază nu doar elevii, ci și cadrele didactice. Astfel, legea prevede că în școli sunt interzise orice acte de violență⁴, indiferent cine ar fi autorul sau victima – elev, părinte, cadru didactic, angajat al școlii, vizitator. Recent, s-a prevăzut⁵ în mod expres că în unitățile de învățământ și în toate spațiile destinate educației și formării profesionale sunt interzise comportamentele care constau în violența psihologică – *bullying*. De asemenea, se interzice oricăror persoane agresarea fizică, psihică, verbală etc. a copiilor/elevilor și a personalului unității de învățământ.⁶

¹ Art. 22 alin. 1 din Constituția României.

² Art. 89 alin. 1 din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului. Legislația actualizată poate fi accesată în mod gratuit pe site-ul <http://legislatie.just.ro>.

³ Art. 94 din Legea nr. 272/2004. Aceste forme de abuz sunt prezentate în ghidul „Elevul și Legea”, editat de VeDem Just și disponibil la www.educatiejuridica.ro/ghiduri.

⁴ Art. 95 din Legea nr. 272/2004.

⁵ Art. 7 alin. (1)¹ din Legea nr. 1/2011 a educației, modificare adusă prin Legea nr. 221/2019.

⁶ Art. 174 din RCOFUIP (Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 5079/2016).

4. Ca regulă generală, elevii au îndatorirea de a avea un comportament civilizată, respectiv de a manifesta înțelegere, toleranță și respect față de întreaga comunitate școlară: colegii și personalul unității de învățământ.⁷

5. Cu referire la agresiunile comise în școală, îl considerăm *agresor* pe acel elev care manifestă un comportament prepotent față de colegi: lovește, țipă, intimidează, șantajează, discriminează, nu este tolerant, folosește un limbaj obscen. Îl considerăm *victimă* pe elevul care suportă un astfel de comportament ce îi provoacă un rău fizic sau psihic, ori care este lipsit de un bun sau căruia i se distruge un lucru de către un coleg..

6. Comiterea unor fapte contrare cerințelor expuse mai sus la punctele 1-4 poate atrage diferite forme de sancțiuni pentru agresor, după distincțiile arătate în actele normative. De asemenea, victima este îndreptățită să primească compensații.

II. ABATERI DISCIPLINARE ȘI SANCTIUNI DISCIPLINARE

7. Abaterile disciplinare constau în comiterea de către elev a unor fapte interzise în mod expres de lege, de Statutul elevului, sau de Regulamentul intern al școlii.⁸

Astfel, dacă ne referim strict la agresiuni, Statutul elevului prevede interdicția ca elevii să aibă comportamente jignitoare, indecente, de intimidare, de discriminare și să manifeste violență în limbaj și în comportament față de colegi și față de personalul unității de învățământ; să provoace, să instige și să participe la acte de violență în unitatea de învățământ și în afara ei; să utilizeze un limbaj trivial sau invective în perimetrul școlar.⁹ De asemenea, sunt considerate abateri disciplinare acele fapte interzise elevilor în mod expres prin Regulamentul intern de organizare și funcționare a fiecărei unități de învățământ.

8. Procedura de aplicare presupune o investigație în unitatea școlară. Aceasta revine Comisiei pentru prevenirea și eliminarea violenței¹⁰ și se va derula după o procedură proprie¹¹. Elevul suspectat de agresiune are dreptul la apărare¹², ceea ce înseamnă că el trebuie să fie ascultat și să i se ofere posibilitatea de a propune dovezi în favoarea sa. Legea nu prevede că la audierea agresorului, a victimei sau a martorilor – toți fiind elevi – ar trebui să fie de față părinții acestora, dar acest lucru poate fi prevăzut în procedura Comisiei. Ca dovezi pot fi folosite: constatări personale făcute de membrii Comisiei, declarații ale persoanelor implicate în conflict, declarațiile unor martori oculari ori din auzite, înregistrări făcute cu telefonul mobil¹³ sau prin sistemul intern de camere video al școlii.

9. Pentru comiterea abaterilor disciplinare constând în încălcarea legilor și regulamentelor, elevii vor fi sancționați disciplinar¹⁴. Sancțiunile trebuie să fie doar cele arătate în mod expres în Statut, să fie aplicate numai de către autoritatea menționată acolo și cu respectarea strictă a procedurii. Altfel, în caz de contestație¹⁵, sancțiunea va fi anulată.

⁷ Art. 14 lit. c) și n) din Statutul elevului, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 4742/2016.

⁸ Art. 16 alin. (1) din Statutul elevului.

⁹ Art. 15 lit. i), j), l) din Statutul elevului.

¹⁰ Art. 79 alin. 2 lit. f) din RCOFUIP.

¹¹ Art. 80 alin. 3 din RCOFUIP.

¹² Art. 16 alin. (3) din Statutul elevului.

¹³ Potrivit art. 197 alin. (2) din RCOFUIP, telefonul mobil ar putea fi folosit în timpul orelor de curs sau al unui examen sau concurs în situații de urgență. În mod evident, un act de agresiune comis în asemenea împrejurări trebuie considerat o situație de urgență.

¹⁴ Art. 16 alin. (1) din Statutul elevului.

¹⁵ Procedura de contestație este descrisă în art. 29 din Statutul elevului.

Sanțiunile disciplinare se pot aplica doar pentru faptele petrecute în perimetrul unității de învățământ sau în cadrul activităților extrașcolare¹⁶. Ele sunt graduale, în funcție de gravitatea faptei comise. Sanțiunile sunt:

- a) *observație individuală* – se aplică de către diriginte sau director;
- b) *mustrare scrisă*, cu sau fără scăderea notei la purtare sau a calificativului – se propune de către cadrul didactic la ora căruia s-au petrecut faptele, se validează de către consiliul clasei, se aplică de către diriginte. Sancționarea elevilor sub forma mustrării în fața colectivului clasei sau a școlii este interzisă;
- c) *retragerea temporară sau definitivă a bursei de merit, a bursei sociale, "Bani de liceu", a bursei profesionale*, cu scăderea notei la purtare – se propune de către consiliul clasei, se aprobă de consiliul profesoral sau de către director;
- d) *mutarea disciplinară* la o clasă paralelă din aceeași unitate de învățământ – se propune de către consiliul clasei, se validează în consiliul profesoral, se comunică de către diriginte sau director. Aceasta nu se poate aplica în învățământul primar;
- e) *preavizul de exmatriculare* – se aplică numai pentru absențe și doar pentru elevii din clasele a XI-a și a XII-a;
- f) *exmatricularea* cu sau fără drept de reînscrisere și însoțită de scăderea notei la purtare – se propune de consiliul clasei, se aprobă de consiliul profesoral, se comunică de director. Se aplică pentru abateri grave și numai pentru elevii din clasele a XI-a și a XII-a.

10. Este de remarcat regula juridică potrivit căreia „violența fizică sub orice formă se sancționează conform dispozițiilor legale în vigoare”.¹⁷ Aceasta înseamnă că un caz de violență fizică – indiferent că a dus sau nu la începerea unei anchete disciplinare la nivelul școlii – trebuie anunțat obligatoriu, imediat și în scris de către orice profesor¹⁸ sau elev¹⁹, următoarelor organe ale statului:

- *DGASPC*, care se va ocupa atât de victima abuzată pentru a se dispune măsuri de protecție speciale (plasamentul, plasament în regim de urgență, supraveghere specializată²⁰), cât și de agresor (pentru a dispune măsuri de supraveghere atunci când agresorul care are vârsta sub 14 ani sau, deși are între 14-18 ani, totuși nu are discernământ²¹);
- *Poliția/Parchetul*, pentru a demara procedurile de sancționare penală: atunci când agresorul are 14 ani împliniți și are discernământ²².

III. INFRAȚIUNI ȘI SANȚIUNI PENALE

11. Faptele interzise de Codul penal, indiferent că se comit la școală sau în afara acesteia, se numesc *infrațiuni*. Iată câteva exemple de infrațiuni comise de elevi:

- dacă un elev agresează fizic un alt elev (îl îmbrânțește, îi pune piedică, îl împinge, îl palmuiește) fapta se numește *lovire*²³. Dacă prin fapta comisă se produc leziuni care, potrivit certificatului medico-legal, necesită pentru vindecare cel mult 90 zile de îngrijiri medicale fapta este tot *lovire*, dar sancțiunea va fi mai gravă²⁴. Dacă leziunile produse sunt mai grave și necesită îngrijiri medicale mai mult de 90 zile, fapta se numește *vătămare corporală*²⁵;
- dacă un elev promite altuia că îi va face ceva rău și, astfel, victimei i se produce o stare de teamă, infrațiunea se numește *amenințare*²⁶;
- dacă un elev cere altuia să adopte o anumită conduită, amenințându-l că altfel va suferi un rău sau se vor divulga secretele sale compromițătoare, fapta se numește *șantaj*²⁷;

¹⁶ Art. 16 alin. (2) din Statutul elevului.

¹⁷ Art. 16 alin. (7) din Statutul elevului.

¹⁸ Art. 89 alin. (3) din Legea nr. 272/2004.

¹⁹ Art. 14 lit. f) din Statutul elevului.

²⁰ Art. 59 din Legea 272/2004.

²¹ Art. 71 din Legea 272/2004.

²² A se vedea punctul III.2 de mai jos.

²³ Art. 193 alin. (1) din Codul penal (C.pen);.

²⁴ Art. 193 alin. (2) C.pen.

²⁵ Art. 194 C.pen.

²⁶ Art. 206 C.pen

- dacă un elev sustrage bunul altui elev el comite infracțiunea de *furt*²⁸, iar dacă doar strică sau deteriorează acel lucru, el comite infracțiunea de *distrugere*²⁹;
- dacă un elev urmărește un alt elev, pe stradă sau îl supraveghează în locurile pe care le frecventează, respectiv dacă îi dă mesaje sau efectuează apeluri telefonice, cauzându-i victimei o temere, el comite infracțiunea de *hărțuire*³⁰;
- dacă mai mulți elevi ajung să se îmbrâncească unul pe altul, să se lovească, să se trântescă, să-și rupă hainele reciproc, infracțiunea se numește *încăierare* și toți participanții vor fi sancționați penal, indiferent cine a început³¹;
- dacă un elev întreține relații intime cu un alt elev fără consimțământul acestuia, elevul comite infracțiunea de *violență*³²; dacă întreține aceste relații intime cu consimțământul victimei și ea are sub 15 ani, elevul comite infracțiunea de *act sexual cu un minor*³³;
- dacă un elev face fotografii sau filmează minori în ipostaze sexuale, dacă păstrează sau distribuie astfel de imagini, dacă elevul accesează site-uri cu astfel de imagini sau vizionează chat-uri cu minori constituie infracțiunea de *pornografie infantilă*; atunci când faptele sunt comise prin intermediul telefonului mobil sau al internetului fapta este sancționată mai aspru³⁴;
- dacă un elev are asupra sa un pumnal, cuțit, șiș, spray lacrimogen, alt obiect fabricat special pentru tăiere, înțepare sau lovire, el comite infracțiunea de *port fără drept de obiecte periculoase*.³⁵ Introducerea și folosirea acestor obiecte sunt interzise și prin Statutul elevului.³⁶

Cercetarea unui caz privind o infracțiune se face diferit, în funcție de vârsta autorului, după distincțiile de mai jos:

III.1. Când elevul agresor este major

12. Pentru ca organele legii să înceapă procedurile, ele trebuie încunoștințate de cineva despre infracțiunea comisă sau să se autosesizeze.

De regulă, victimă este persoana care sesizează poliția/parchetul formulând *plângere penală*. Plângerea se semnează astfel: doar de către victimă, dacă este majoră; doar de către părinți, dacă victima este minoră sub 14 ani; pentru victima care are între 14-18 ani de către aceasta și părinte. Pentru anumite infracțiuni, cele intime sau cele considerate mai simple, documentul depus de victimă se numește *plângere prealabilă* – aceasta are trei caracteristici: trebuie formulată în maximum trei luni de la data comiterii faptei; în absența ei, investigațiile penale nu pot începe; dacă procedura a fost începută și plângerea este retrasă de victimă atunci dosarul penal se încheie. Este nevoie de plângere prealabilă pentru infracțiunile: loviri sau alte violențe, vătămare corporală din culpă, hărțuire. Pentru alte infracțiuni statul demarează procedura fără a fi neapărat înștiințat de către victimă, dar dacă aceasta vrea ca dosarul să se încheie atunci se poate *împăca* cu autorul – în cazul nostru, este vorba de infracțiunile de furt și de înșelăciune.

Când fapta are loc la școală, profesorul care este martor ocular la infracțiune sau a auzit despre infracțiune este obligat să anunțe imediat organele statului formulând un *denunț*. Legea nu spune că profesorul și-ar îndeplini această datorie dacă doar îl anunță pe director, ci profesorul trebuie să facă de urgență:

- o *sesizare la DGASPC*³⁷ în scris sau chiar la telefonul copilului pus la dispoziție de această instituție.³⁸ Dacă profesorul nu face această sesizare, atunci el se face vinovat de încălcarea

²⁷ Art. 207 C.pen.

²⁸ Art. 228 din C.pen.

²⁹ Art. 253 alin. 1 din C.pen.

³⁰ Art. 208 C.pen.

³¹ Art. 198 C.pen.

³² Art. 218 C.pen.

³³ Art. 220 C.pen.

³⁴ Art. 374 C.pen.

³⁵ Art. 372 alin (3) C.pen.

³⁶ Art. 15 lit. e) din Statutul elevului.

³⁷ Art. 89 alin. 3 și art. 96 alin, 1 din Legea nr. 272/2004. DGASPC semnifică Direcția generală de asistență socială și protecție a copilului.

³⁸ Art. 96 alin. 2 din Legea nr. 272/2004.

obligației exprese de a sesiza abuzul sau neglijența asupra elevilor³⁹, motiv pentru care poate fi sancționat disciplinar de către Consiliul de Administrație al școlii⁴⁰.

- *un denunț la Poliție/Parchet*. Dacă nu procedează în acest mod, el poate fi cercetat pentru comiterea infracțiunii de omisiunea sesizării și riscă sancțiunea cu închisoarea între 3 luni – 3 ani sau amenda penală⁴¹.

Când agresiunea are loc în afara școlii sau în mediul online, denunțul care se adresează Poliției/Parchetului poate fi făcut de orice altă persoană. Această persoană va fi audiată în calitate de martor (ocular sau din auzite).

Pentru a lua măsuri de protejare a victimei abuzate, orice persoană fizică sau juridică, precum și copilul însuși pot sesiza DGASPC din județul/sectorul de domiciliu⁴².

13. Infractorului care este major i se aplică de către judecător o pedeapsă: **închisoare**, pentru faptele grave sau **amendă penală**, pentru faptele mai ușoare, în limitele prevăzute de codul penal. Hotărârea instanței poate fi contestată cu apel. Odată rămasă definitivă, ea devine obligatorie. În cazierul judiciar al condamnatului se vor face mențiunile convenite.⁴³ Dacă judecătorul a dispus executarea pedepsei cu închisoarea, poliția îl va prelua pe condamnat și îl va preda în penitenciar. Dacă s-a dispus suspendarea executării, Serviciul de probațiune⁴⁴ va prelua cazul pentru a supraveghea dacă cel condamnat respectă în libertate obligațiile impuse de judecător.

14. Judecătorul are de rezolvat în procesul penal atât chestiunea sancționării elevului agresor, cât și a obligării lui să repare prejudiciul cauzat victimei bătute, amenințate, șantajate etc⁴⁵. Ca urmare, victimei i se va cere să precizeze ce daune i s-au produs. Aceste daune pot fi *materiale* (valoarea unui bun sustras, cheltuieli cu repararea bunului distrus, cheltuieli medicale în caz de lovire etc.) sau *morale* (durere în caz de lovire, teamă în caz de amenințare, rușine în caz de șantaj cu poze intime etc). Victima va arăta instanței de judecată cum anume dorește repararea prejudiciului suferit: în natură sau prin echivalent bănesc. Despăgubirile materiale vor fi acordate în funcție de dovezi (chitanțe etc), iar cele morale în funcție de aprecierea judecătorului.

III.2. Când elevul agresor are vârsta între 14 și 18 ani și are discernământ

15. După cum am arătat deja, dacă a împlinit 18 ani elevul răspunde întocmai ca orice adult. După cum vom arăta mai jos, dacă elevul are sub 14 ani atunci lui nu i se deschide dosar penal și nu poate fi sancționat de către judecător.

Dacă are vârsta cuprinsă între 14 și 16 ani, elevul agresor va fi supus unei expertize psihiatrice pentru a se verifica existența discernământului.⁴⁶ Dacă nu are discernământ, se va lua o măsură specializată de supraveghere.⁴⁷ Dacă agresorul are discernământ, atunci i se deschide dosar penal: poliția îl cercetează (stabilește cine și în ce condiții s-a comis fapta, audiază persoanele implicate, adună toate dovezile în favoarea și în defavoarea acuzatului), procurorul decide dacă este cazul să fie sancționat, judecătorul aplică sancțiunea dacă îl găsește vinovat.

16. Atât victima, cât și inculpatul au dreptul să își angajeze un avocat. Dacă nu au, minorilor li se va da avocat din oficiu și plătit de stat.⁴⁸

³⁹ Art. 5 lit. a) pct. III din Codul-cadru de etică al personalului didactic din învățământul preuniversitar, aprobat prin Ordinul ministrului educației nr. 4831/2018.

⁴⁰ Art. 93 și art. 280 din Legea nr. 1/2011.

⁴¹ Art. 267 C.pen.

⁴² Art. 89 alin. 2 din Legea nr. 272/2004.

⁴³ Art. 9 din Legea nr. 290/2004 privind cazierul judiciar.

⁴⁴ Serviciul de probațiune se regăsește în fiecare județ și este format din consilieri de probațiune are au, printre atribuții, și evaluarea și supravegherea minorilor aflați în executarea unei măsuri educative.

⁴⁵ Art. 25 din Codul de procedură penală raportat la art. art. 1357 din Codul civil (C.civ).

⁴⁶ Art. 113 alin. (2) C.pen.

⁴⁷ A se vedea punctul III.3 din prezentul studiu.

⁴⁸ Art. 90 lit. a) și art. 93 alin. (4) din C.proc.pen.

17. Pentru comiterea unei infracțiuni de către minorul cu vârsta între 14-18 ani judecătorul nu poate aplica amenda penală sau închisoarea, ci numai **măsuri educative**⁴⁹. Dar și ele se vor înscrie în cazier. Acestea sunt de două categorii:

- a) *fără privare de libertate*, pentru comiterea unor infracțiuni ușoare, măsuri care constau în:
- stagiul de formare civică: va participa pe o durată de cel mult 4 luni, la programe de responsabilizare cu privire la consecințele legale și sociale la care se expune dacă nu respectă legea;
 - supravegherea: minorul este menținut în mediul familial, pe o durată cuprinsă între 2 - 6 luni având următoarele obligații: de a frecventa cursurile școlare; de a utiliza serviciile de îngrijire de zi; de a urma tratament medical, consiliere sau psihoterapie, de a nu frecventa anumite locuri sau de a se întâlni cu anumite persoane;
 - consemnarea la sfârșit de săptămână: nu are voie să părăsească locuința la sfârșit de săptămână pe o perioadă cuprinsă între 4 și 12 săptămâni;
 - asistarea zilnică: obligația de a respecta un program stabilit de serviciul de probațiune, care conține orarul și condițiile de desfășurare a activităților, precum și interdicțiile impuse minorului.
- b) *cu privare de libertate*, în cazul infracțiunilor pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de la 7 ani în sus ori dacă a mai săvârșit anterior o infracțiune pentru care a fost deja sancționat cu o măsură educativă⁵⁰:
- internarea în centrul educativ de la Târgu Ocna sau Buziaș, pe o durată de la 1 la 3 ani;
 - internarea în centrul de detenție de la Craiova sau de la Brăila-Tichilești, pe o durată de la 2 la 15 ani, pentru săvârșirea unor fapte deosebit de grave.

18. Repararea prejudiciului cauzat de minor revine părinților, care vor figura și ei în procesul penal în calitate de părți responsabile civilmente.⁵¹

III. 3. Când elevul agresor are vârsta sub 14 ani sau nu are discernământ

19. Pentru cel care a săvârșit o faptă penală și nu a împlinit vârsta de 14 ani sau, deși are vârsta între 14 și 18 ani, totuși el nu are discernământ, se va lua o **măsură de protecție specială**:⁵²

- a) *Plasamentul* este o măsură temporară constând în încredințarea minorului unei persoane, familii, unui asistent maternal, sau unui serviciu de tip rezidențial⁵³.
- b) *Măsurile de supraveghere* specializate sunt următoarele⁵⁴:
- menținerea copilului în familia sa cu condiția ca acesta să respecte anumite obligații: să meargă la școală, să participe la activități de îngrijire, educație, recreere, socializare, consiliere, să urmeze tratamentele medicamentoase prescrise, să meargă la consiliere sau psihoterapie, să nu meargă în anumite locuri expres interzise și să nu ia legătura cu anumite persoane⁵⁵. În situația în care copilul nu își îndeplinește obligațiile stabilite, comisia pentru protecția copilului sau instanța judecătorească, pot dispune plasamentul acestuia în familia extinsă ori în cea substitutivă;
 - plasarea copilului într-un serviciu de tip rezidențial, dacă acesta prezintă un grad ridicat de pericol social⁵⁶.

20. Măsurile de mai sus se propun de către DGASPC⁵⁷ și se dispun: de către *Comisia pentru protecția copilului*,⁵⁸ în cazul în care există acordul părinților sau al reprezentantului legal, respectiv de către *instanța judecătorească*, în lipsa acestui acord.⁵⁹

⁴⁹ Art. 115 C.pen.

⁵⁰ Art. 114 alin. 2 C.pen.

⁵¹ Art. 1372 C.civ. raportat la art. 20 și art. 21 C.proc.pen. Pentru modul de răspundere civilă în procesul penal, a se vedea punctul 14 din prezentul studiu.

⁵² Art. 59 lit. a) și c) și art. 60 lit. e) din Legea nr. 272/2004.

⁵³ Art. 62 alin. (1) din Legea nr. 272/2004.

⁵⁴ Art. 71 din Legea nr. 272/2004.

⁵⁵ Art. 85 din Legea nr. 272/2004.

⁵⁶ Art. 86 din Legea nr. 272/2004.

21. Părinții răspund pentru faptele copilului lor minor. Pentru aceasta trebuie deschis un proces civil: reclamantul care a fost victimă va introduce o *cerere de chemare în judecată*, care se va semna doar de către victimă, dacă este majoră; doar de către părinți, dacă victima este minoră sub 14 ani; pentru victima care are între 14-18 ani de către aceasta și părinte. Reclamantul va pretinde judecătorului să emită o hotărâre prin care părinții copilului agresor să fie obligați să i se repare prejudiciul cauzat.

IV. CONTRAVENȚII ȘI SANȚIUNI CONTRAVENȚIONALE

22. Unele fapte ilicite nu sunt atât de grave precum infracțiunile și pot fi sancționate de poliție sau jandarmi – ele se numesc *contravenții*. De exemplu, atunci când un elev sub 16 ani utilizează o petardă, i se va da o amendă de polițist. Însă dacă a rănit pe cineva utilizând petarda, atunci i se va deschide dosar penal.

Legea prevede sancțiuni contravenționale pentru: petarde aduse la școală, vopsirea clădirii școlii (*graffiti*), consumul de băuturi alcoolice pe stradă, săvârșirea de acte sau gesturi obscene, amenințări cu acte de violență împotriva persoanelor sau bunurilor, aruncarea cu obiecte de orice fel în persoane sau bunuri, provocarea sau participarea personală la scandal în locurile publice, alarmarea fără temei a publicului, refuzul de a se legitima la solicitarea polițiștilor ori jandarmilor aflați în exercitarea atribuțiilor de serviciu, circulația fără bilet pe autobuz etc.⁶⁰

23. Sancțiunile care se pot aplica sunt: avertismentul, amenda contravențională, prestarea unei activități în folosul comunității. Copilul poate fi amendat dacă are vârsta de cel puțin 14 ani, iar cuantumul amenzii este jumătate din cel prevăzut pentru adulți⁶¹. Minorul care nu a împlinit vârsta de 16 ani nu poate fi sancționat cu prestarea unei activități în folosul comunității.⁶²

V. DELICTE ȘI RĂSPUNDERE CIVILĂ:

24. Regula generală este că, pentru pagubele produse prin fapta sa, orice persoană este obligată să le repare, indiferent de vârstă.⁶³ Dacă minorul nu are discernământ, am arătat deja că nu el va răspunde personal de prejudiciul cauzat⁶⁴, ci numai părinții săi.⁶⁵ Copilul care are 14 ani și discernământ răspunde însă personal de repararea prejudiciului,⁶⁶ dar când nu are posibilități proprii atunci părinții lui vor repara prejudiciul.⁶⁷

25. Termenul de inițiere a procesului este de trei ani de la data comiterii faptei.⁶⁸ Procesul pentru repararea prejudiciului este unul civil, se poartă între persoanele fizice, fără implicarea procurorului, iar la finalul său se va decide modul de reparare a prejudiciului, fără a se stabili vreo sancțiune pentru autor. Dacă pârâtul a fost obligat de instanța de judecată să repare prejudiciul și în continuare el refuză acest lucru, atunci se va declanșa procedura de executare silită la cererea celui care a câștigat procesul.

⁵⁷ Art. 84 din Legea 272/2004.

⁵⁸ Comisia pentru Protecția Copilului este un organ aflat în subordinea Consiliului județean, respectiv a Consiliului local al sectorului în municipiului București.

⁵⁹ Art. 65 și art. 71 din Legea nr. 272/2004.

⁶⁰ Una dintre cele mai importante legi în care se enumeră contravenții este Legea nr. 61/1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice.

⁶¹ Art. 11 alin. (3) din OG nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor.

⁶² Art. 11 alin (4) din OG nr. 2/2001.

⁶³ Art. 1357 C.civ.

⁶⁴ Art. 1366 C.civ.

⁶⁵ Art. 1372 alin. (2) C.civ.

⁶⁶ Art. 1366 alin. (2) C.civ.

⁶⁷ Art. 1372 alin. (1) C.civ.

⁶⁸ Art. 1349 raportat la art. 1357-1374 și art. 2517 C.civ.

26. Cel care cheamă în judecată este *reclamant*. Cel care este chemat în judecată se numește *pârât*. Indiferent ce rol are în proces, elevul major va veni singur la judecată. Elevul care are între 14-18 ani va fi însoțit de un părinte. În locul elevului sub 14 ani va veni în proces doar părintele.⁶⁹

Părintele pârât se poate apăra arătând că fapta a fost comisă de copilul său în timpul unei ore sau a unei activități școlare, situație în care acesta ar fi trebuit să fie supravegheat de un profesor.⁷⁰ Ca urmare, în acel proces profesorul va fi chemat în garanție⁷¹. Judecătorul poate decide că el trebuie să repare dauna produsă victimei, fiind vinovat de lipsa de supraveghere a elevului care a comis fapta.⁷² Ulterior, el va putea recupera de la elev plata efectuată.⁷³

Exemple de solicitări în procese civile:

- pentru distrugere sau furtul unui obiect al școlii: elevul trebuie să restituie bunul sau să suporte reparația ori înlocuirea acestuia.⁷⁴ Dacă refuză să o facă, școala va trebui ca în termen de trei ani să îl dea în judecată pe elev sau părinții acestuia, după distincțiile arătate mai sus;
- pentru insultă și calomnie: în cazul în care un elev înjură, batjocorește, umilește un alt elev, delictul se numește *insultă* – de exemplu: „*Prostule! Tâmpito! Târfo!*”; dacă acuză pe nedrept un elev de o faptă imorală/ilegală delictul se numește *calomnie* – de exemplu „*Tu ai furat stiloul! Tu te-ai culcat cu profesorul!*”. Indiferent dacă fapta are loc la școală, în afara ei sau online, cel agresat are posibilitatea deschiderii unui proces civil împotriva agresorului și se vor cere daune morale pentru rușinea îndurată sau adresarea de scuze publice din partea autorului;
- pentru loviri: de regulă, repararea prejudiciului cauzat prin lovire se cere în procesul penal.⁷⁵ Dacă nu s-a deschis proces penal sau procurorul nu acceptă ca acel caz să fie trimis la judecător, victima va putea cere repararea într-un proces civil a prejudiciului cauzat.⁷⁶

**Întocmit de: judecător Cristi Danileț și jurist Gianina Clop,
având în vedere legislația în vigoare la data de 22.02.2020**

LEJER – LEgea și Justiția Explicate tuturoR – este un proiect lansat în anul 2019 de către asociația VeDemJust. El constă în prezentarea sub forma unor fișe publicate periodic a unor noțiuni elementare privind legislația și sistemul juridic. Proiectul LEJER este parte a programului național EDUIURIS – educație juridică în școli și licee – dezvoltat de asociația VeDemJust începând cu anul 2016. Detalii și materiale resurse gratuite sunt disponibile pe site-ul programului, la www.educatiejuridica.ro.

⁶⁹ Art. 57 alin. (2) C.proc.civ.

⁷⁰ Art. 1374 C.civ.

⁷¹ Art. 72 alin. (1) C.proc.civ.

⁷² Art. 1372 alin (1) din C.civ.

⁷³ Acest drept de regres poate fi exercitat, potrivit art. 1384 alin. (1) din C.civ, numai împotriva elevului minor care are discernământ.

⁷⁴ Art. 14 lit. k) și art. 28 alin. (1) din Statutul elevului.

⁷⁵ A se vedea punctul 14 din prezentul studiu.

⁷⁶ Art. 1357 alin. (1) C.civ.